

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นับตั้งแต่ในวัยเด็กเป็นต้นมาที่บุคคลส่วนมากจะเริ่มสำรวจความต้องการ ความสามารถ ตลอดจนความสนใจของตนเองเรื่อย ๆ มา จนกระทั่งถึงระยะเวลาหนึ่งแต่ละบุคคลจะต้องตัดสินใจว่า ตนต้องการเป็นอะไร และจะยึดอาชีพอะไร การตัดสินใจเลือกกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งเป็นอาชีพที่จะยึดถือตลอดไปนั้น นับว่าเป็นการตัดสินใจครั้งยิ่งใหญ่ในชีวิตที่จะมีผลทั้งต่อบุคคลโดยตรง และต่อสังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิกอยู่

ในค่านส่วนตัวของแต่ละบุคคล การประกอบอาชีพนอกจากจะเป็นวิถีทางที่จะได้ผลตอบแทนไปซื้อปัจจัยต่าง ๆ มาบำบัดความต้องการทางร่างกาย (Physiological needs) แล้วยังเป็นกิจกรรมที่จะสนองความต้องการทางจิตใจ (Psychological needs) และความต้องการทางสังคม (Social needs) ¹ของบุคคลนั้นด้วย กล่าวคือ การประกอบอาชีพส่วนมากมักเปิดโอกาสให้บุคคลแต่ละคนได้ทำงานร่วมกับคนอื่น ๆ ซึ่งจะทำให้บุคคลนั้นเกิดความรู้สึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน และเป็นที่ต้องการของสังคม ในขณะที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพยังเป็นการเปิดโอกาสให้บุคคลได้ใช้ความสามารถที่ตนมีอยู่อย่างเต็มที่ และการที่บุคคลสามารถดำรงชีวิตอยู่ด้วยความสามารถของตน โดยไม่ต้องพึ่งคนอื่นนั้นย่อมทำให้บุคคลนั้นเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเองว่าไม่ได้เป็นบุคคลที่ไร้คุณค่า

ส่วนในทางสังคม อาชีพของสมาชิกในสังคมหนึ่ง ๆ จะมีผลต่อสภาพทางเศรษฐกิจของสังคมนั้น ๆ ทั้งนี้ เนื่องจากมนุษย์เป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาสังคม และเศรษฐกิจของประเทศแต่ละประเทศ ² ดังนั้นความสามารถหรือแรงงานของแต่ละบุคคลจึงไม่ได้มีความหมายสำหรับบุคคลนั้นเพียงลำพังคนเดียวเท่านั้น แต่ยังมีคามหมายถึงกำลังของ

¹ Anne Roe, The Psychology of Occupation, 7th ed., New York, John Willey & Sons, Inc., 1966, pp 31 - 5.

² Grant Venn, Man, Education and Work. Washington D.C., American Council on Education, 1964, p 157.

สังคมหรือประเทศที่เขาอยู่ด้วย ประเทศที่พัฒนาแล้วย่อมจะมีการวางแผนให้ประชากรประกอบอาชีพต่าง ๆ ในอัตราส่วนที่สมควร เพื่อให้ได้จัดสรรใช้ความสามารถของประชากรอย่างมีประสิทธิภาพ³

เนื่องจากการประกอบอาชีพของแต่ละบุคคลมีผลทั้งต่อบุคคลและต่อสังคมเช่นนี้ บุคคลในวงการต่าง ๆ นับตั้งแต่ผู้บริหารประเทศ นักเศรษฐศาสตร์ นักจิตวิทยาและนักการศึกษาจึงได้พากันสนใจในขบวนการเลือกอาชีพของบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักจิตวิทยาและนักการศึกษา ต่างได้พยายามศึกษาถึงรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับขบวนการเลือกอาชีพในด้านต่อไปนี้

1. ระยะเวลาที่บุคคลเริ่มเตรียมตัวเพื่อเลือกอาชีพ
2. ตัวประกอบต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการเลือกอาชีพของบุคคล

จากการศึกษาของนักจิตวิทยาถึงงานพัฒนาการของบุคคลในวัยต่าง ๆ ทำให้เราทราบว่า กลางโดยทั่วไปแล้ว คนเราจะเริ่มสนใจอาชีพต่าง ๆ ตั้งแต่ยังอยู่ในวัยเด็ก แต่ความสนใจในวัยนี้มักจะมุ่งไปยังอาชีพที่คุ้นเคยมากกว่าจะสนใจอาชีพที่เหมาะสมกับระดับสติปัญญาหรือความสามารถของตนเอง บุคคลส่วนใหญ่จะเริ่มเตรียมตัวเองเพื่อเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับระดับสติปัญญา ความสนใจ ความสามารถและความถนัดของตนเองก็ต่อเมื่ออยู่ในระยะที่เป็นวัยรุ่นนั่นเอง⁴ Ginzberg ได้แบ่งขบวนการเลือกอาชีพของบุคคลออกเป็น 3 ระยะ⁵ ดังนี้คือ

---

³Frederick Harbison and Charles A. Myers, Manpower and Education. New York, McGraw-Hill Book Company, 1965, p. ix.

⁴Luella Cole, Ph.D., Psychology of Adolescence. 4th ed., New York, Rinehart and Company, Inc., 1956, p. 7

⁵Arthur T. Jersfield, Dr., The Psychology of Adolescence. New York, The MacMillan Company, 1957, p. 304

1. ระยะเวลาที่เลือกอาชีพอย่างเพ้อฝัน (The period of fantasy) ซึ่งเริ่มตั้งแต่วัยเด็กถึงอายุประมาณ 11 ปี
2. ระยะเวลาที่เลือกอาชีพแบบลองเลือก (The period of tentative choices) ซึ่งเริ่มตั้งแต่อายุประมาณ 11 ปี ถึง 17 ปี
3. ระยะเวลาที่เลือกอาชีพแบบความเป็นจริง (The period of realistic choices) ซึ่งเริ่มตั้งแต่อายุ 17 ปี เป็นต้นไป

ถ้าพิจารณาจากช่วงระยะเวลาในขบวนการเลือกอาชีพตามที่ Ginzberg ได้แบ่งไว้ จะเห็นได้ว่า นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ส่วนใหญ่จะอยู่ในวัยที่เริ่มตัดสินใจเลือกอาชีพแบบความเป็นจริง โดยคำนึงถึงความสามารถ ความถนัด ความสนใจ ตลอดจนสติปัญญาของตน

สำหรับในด้านเกี่ยวกับตัวประกอบต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพของบุคคลนั้น เป็นเรื่องที่มีผู้สนใจศึกษาไว้ อาทิ เช่น ในปี ค.ศ. 1941 Peters⁶ ได้ทำการวิจัยกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่สุดท้าย และผลของการวิจัยปรากฏว่า ตัวประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของนักเรียนเหล่านี้ ได้แก่

1. ความคิดเห็นของบิดามารดา
2. อิทธิพลของเพื่อน
3. อิทธิพลของญาติพี่น้อง
4. อิทธิพลของบุคคลที่นักเรียนรู้จัก
5. โอกาสก้าวหน้าในการงาน
6. โอกาสที่จะได้งานทำ

---

⁶Edwin F. Peters, "Factors Which Contribute to Youth's Vocational Choices, Journal of Applied Psychology. Vol. XXV, 1941, pp. 428 - 30.

ปี ค.ศ. 1950 ⁷ ได้ทำการศึกษาเพิ่มเติมในเรื่องเดียวกันนี้ และได้ผล
ว่า นอกจากตัวประกอบต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้วบุคคลยังคำนึงถึงทางด้านการเงิน และ
ความมีเกียรติในสังคมในการเลือกอาชีพด้วย

ผลจากการวิจัยของ Peters และ Norton ได้รับการสนับสนุนจากผลการวิจัย
ในระยะเวลาต่อมา โดยเฉพาะงานวิจัยที่ศึกษาจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่สุดท้ายใน
สหรัฐอเมริกาก็ได้ผลตรงกัน ⁸ ว่า ตัวประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของนักเรียนมัธยม
ศึกษาเหล่านี้ อาจแบ่งเป็น

1) ตัวประกอบที่เป็นบุคคล อันได้แก่ บิดามารดา ญาติพี่น้อง เพื่อน ของนักเรียน
ตลอดจนผู้ที่นักเรียนรู้จัก

2) ตัวประกอบที่เกิดจากตัวนักเรียนเอง เช่น เพศ และระดับสติปัญญาของ
นักเรียน ค่านิยมที่นักเรียนยึดถือ ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนและเพื่อนในวัยเดียวกัน
ความสนใจและทัศนคติของนักเรียนที่มีต่ออาชีพ ตลอดจนระดับความปรารถนาเกี่ยวกับอาชีพ
ที่นักเรียนแต่ละคนได้ตั้งไว้

สำหรับระดับความปรารถนาเกี่ยวกับอาชีพดังกล่าวนี้ จากการศึกษาวิจัยเพิ่มเติม
โดย Norton, Bradley และนักวิจัยอื่น ๆ ⁹ ปรากฏว่า นอกจากจะมีความสัมพันธ์กับ
ระดับสติปัญญาของนักเรียนแต่ละคนแล้ว ยังมีความสัมพันธ์กับสถานะทางสังคมและทางเศรษฐกิจ
ของครอบครัวนักเรียนด้วย

---

⁷ Joseph L. Norton, "A Study of the Development of Vocational Preference and Early Work Careers," unpublished Ph.D. Dissertation, Syracuse University, 1950.

⁸ Karl G. Garrison, Psychology of Adolescence. 5th ed. Englewood Cliffs, Prentice Hall Inc., 1956, pp 415 - 423.

⁹ Ibid

3) ตัวประกอบอันเนื่องมาจากสภาพทางสังคม เช่น ความต้องการของสังคม เป็นต้น ความต้องการของสังคมมีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของนักเรียนมาก เพราะความต้องการของสังคมย่อมส่งผลถึงโอกาสที่จะได้งานทำ ตลอดจนโอกาสที่จะได้ก้าวหน้าในการทำงานด้วย

นอกจากการศึกษาถึงตัวประกอบโดยทั่วไปที่มีอิทธิพลต่อขบวนการเลือกอาชีพของบุคคลแล้ว นักจิตวิทยา นักแนะแนว และนักการศึกษายังได้ศึกษาตัวประกอบแต่ละตัวโดยเฉพาะด้วย

ในปี ค.ศ. 1948 Martin¹⁰ ได้ทำการศึกษานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่สุดท้ายใน North Carolina และได้พบว่า การเลือกอาชีพของนักเรียนส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลจากผู้ที่ตนรู้จักที่ประสบผลสำเร็จในอาชีพที่ตัวเองเลือกด้วย ต่อมาในปี ค.ศ. 1961 Uzzell¹¹ ก็ได้สำรวจผู้มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของนักเรียนชาว Negro ที่กำลังศึกษาอยู่ในปีสุดท้ายของโรงเรียนมัธยมศึกษาใน Eastern North Carolina และได้ผลใกล้เคียงกับผลการวิจัยของ Martin กล่าวคือ จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า นักเรียนจำนวนมากตอบว่ารู้จักบุคคลที่ประกอบอาชีพที่นักเรียนเองอยากประกอบ กับทั้งยอมรับว่าบุคคลที่ตนรู้จักมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพของตัวเอง ในจำนวนนักเรียนเหล่านี้ ส่วนใหญ่เป็นนักเรียนที่เลือกอาชีพช่างแกะเครื่องยนต์ ครู ช่างอิฐ ช่างตัดผมและช่างตัดเสื้อ นอกจากนั้น

¹⁰ Josephine Martin, "The Vocational Choices of High School Seniors in Vance County, North Carolina" unpublished M.S. Thesis, University of North Carolina, 1948.

¹¹ Odell Uzzell, "Influencers of Occupational Choice," The Personnel and Guidance Journal. Vol. XXXIX, No. 8, April, 1961, p 666 - 9.

Tipton¹² ได้ทำการศึกษาถึงการถือคนตามอย่างในการเลือกอาชีพ (Vocational identification) ของนักศึกษาที่เลือกวิชาการศึกษาเป็นวิชาเอก เมื่อปี ค.ศ. 1966 ผลปรากฏว่านักศึกษาคณะการจะประกอบอาชีพครูเหล่านี้ จะมีความใกล้ชิดกับครูที่พวกเขา ยกย่องมากกว่า นักศึกษาที่เลือกเรียนสาขาวิชาอื่น และนักศึกษายอมรับว่าครูที่พวกเขายกย่อง มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของพวกเขาด้วย

แต่ตัวประกอบที่มีผู้สนใจศึกษากันมากที่สุดนั้นได้แก่ ค่านิยมทางอาชีพ (Occupational Value) Dipboye¹³ ได้เคยกล่าวไว้ว่า ค่านิยมที่บุคคลแต่ละคนยึดถือกันนั้นเป็นองค์ประกอบโครงสร้างของแรงจูงใจที่มีความสำคัญต่อบุคคลนั้น และเป็นแนวทางที่จะช่วยให้สามารถศึกษา และเข้าใจถึงขบวนการตัดสินใจของบุคคลใดด้วย Dipboye และเพื่อนร่วมงานชื่อ Anderson ได้ทำการวิจัยถึงค่านิยมทางอาชีพที่นักเรียน Grade 9 และ Grade 12 ของโรงเรียนมัธยมใน Central New York ยึดถือในการตัดสินใจเลือกอาชีพ และจากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มา ปรากฏผลว่า นักเรียนส่วนใหญ่จะยึดถือความน่าสนใจของอาชีพเป็นค่านิยมทางอาชีพที่สำคัญที่สุดและความมั่นคงของอาชีพเป็นค่านิยมที่สำคัญรองลงมา สำหรับโอกาสที่จะได้รายได้คืนนั้น นักเรียนโดยมากไม่ถือว่าเป็นค่านิยมทางอาชีพที่สำคัญเท่าไร การจัดลำดับความสำคัญของค่านิยมอาชีพต่าง ๆ มี นักเรียนหญิงจะจัดแตกต่างจากนักเรียนชายด้วย กล่าวคือ สำหรับนักเรียนหญิงค่านิยมทางอาชีพที่จัดว่ามีความสำคัญมากคือ ความมีเกียรติในสังคม ความน่าสนใจของอาชีพ การเปิดโอกาสได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น ตลอด

---

¹²Robert M. Tipton, "Vocational Identification and Academic Achievement," Journal of Counseling Psychology, Vol. XIII, No. 4, 1966, pp 425 - 435.

¹³W.J. Dipboye and W.F Anderson, "The Ordering of Occupational values by High School Freshmen and Seniors," The Personnel and Guidance Journal. Vol. XXXVIII, No. 2, October, 1959, pp 121 - 4.

จนสภาพการทำงาน ในขณะที่นักเรียนชายได้ให้ความสำคัญแก่ค่านิยมทางอาชีพทางการ
มีรายได้ดี การเปิดโอกาสให้ก้าวหน้าในการทำงานและการมีอิสระในการดำเนินงาน

นอกจาก Dipboye และ Anderson แล้ว ผู้ที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับค่านิยมทาง
อาชีพอีก 2 ท่าน ก็คือ Thompson¹⁴ และ Perrone¹⁵ กล่าวคือ ในปี ค.ศ. 1962
Thompson ได้ทำการสำรวจค่านิยมทางอาชีพของนักเรียน Grade 9 ในรัฐ California
และต่อมาในปี ค.ศ. 1963 ก็ได้ใช้แบบสอบถามชุดเดิมไปรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง
กลุ่มเดิมอีกครั้งหนึ่ง จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมมาทั้ง 2 ครั้ง สรุปผลได้ว่านักเรียน
ส่วนมากจัดให้ ความน่าสนใจของอาชีพ การเปิดโอกาสให้ได้แสดงความสามารถของตน
ความมั่นคงของอาชีพ และการเปิดโอกาสให้ใครช่วยเหลือผู้อื่น เป็นค่านิยมทางอาชีพที่สำคัญ
มากที่สุด และจัดให้ ความมีเกียรติในสังคม ความมีอิสระในการดำเนินงานและการมีรายได้ดี
เป็นค่านิยมทางอาชีพที่มีความสำคัญรองลงมา สำหรับค่านิยมอาชีพที่เปิดโอกาสให้ได้เป็นผู้นำ
และที่เปิดโอกาสให้ได้เป็นนายของคนอื่นนั้นมีนักเรียนจำนวนน้อยมากที่จัดให้เป็นค่านิยมอาชีพ
ที่สำคัญ เมื่อ Thompson นำเอาคำตอบของนักเรียนหญิงมาเปรียบเทียบกับคำตอบของ
นักเรียนชาย ก็พบว่า การจัดความสำคัญให้แก่อค่านิยมทางอาชีพระหว่างนักเรียนหญิงและ
นักเรียนชายแตกต่างกัน นักเรียนชายให้ความสำคัญแก่ค่านิยมทางอาชีพที่เปิดโอกาสให้ได้
เป็นผู้นำ ที่มีรายได้ดี และที่เปิดโอกาสให้มีเกียรติในสังคม ส่วนนักเรียนหญิงให้ความสำคัญ
แก่อค่านิยมทางอาชีพที่เปิดโอกาสให้ได้แสดงความสามารถของตนและที่เปิดโอกาสให้ใครช่วย
เหลือผู้อื่น

---

¹⁴O.E. Thompson, "Occupational Values of High School Students," The Personnel and Guidance Journal, Vol. XLIV, No. 8, April, 1965, pp 850 - 1.

¹⁵Philip A. Perrone, "Values and Occupational Preferences of Junior High School Girls," The Personnel and Guidance Journal. Vol. XXXIV, No. 3, November, 1965, pp 254 - 7.

ส่วน Perrone ได้ศึกษานักเรียนหญิงที่เรียนอยู่ใน Grade 7 และ Grade 8 ตลอดจนบิดามารดาของนักเรียนเหล่านี้ ปรากฏว่า ทั้งบิดามารดาและตัวนักเรียนเองต่างมีความเห็นตรงกันว่า ค่านิยมที่สำคัญที่สุดคือ รายได้และความมั่นคงในอาชีพ ส่วนค่านิยมที่เปิดโอกาสให้ช่วยเหลือผู้อื่น ที่ทำงานกับวัตถุ และที่มีอิสระในการดำเนินงานนั้น นักเรียนเหล่านี้ถือว่าเป็นค่านิยมทางอาชีพที่ไม่สำคัญ

ขบวนการเลือกอาชีพนั้น นอกจากเป็นเรื่องที่เป็นที่สนใจในต่างประเทศแล้ว ในประเทศไทยก็มีผู้ใดทำการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้หลายท่าน อาทิเช่น ในปี พ.ศ. 2500 น.ส. เพียงใจ พึ่งพระเกียรติ¹⁶ ได้ทำการสำรวจความสนใจในอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมปลายในจังหวัดพระนครและธนบุรี และได้ผลว่า นักเรียนส่วนใหญ่ทั้งนักเรียนหญิงและนักเรียนชายสนใจอาชีพแพทย์มากที่สุด อาชีพที่นักเรียนชายสนใจรองลงมาได้แก่ อาชีพทหารบก วิศวกร ช่างกล ครู ตำรวจ ทหารเรือ ทหารอากาศ เกษตรกร นักดนตรี นายอำเภอ สถาปนิก นักการเมือง นักร้องและนักมวย สำหรับนักเรียนหญิงอาชีพที่สนใจรองจากแพทย์ได้แก่ อาชีพครู พยาบาล เกษัตริกร เลขานุการ ทหารอากาศหญิง เกษตรกร นักบัญชี นักสังคมสงเคราะห์ ผู้พิพากษา นักดนตรี และจิตรกรตามลำดับ นักเรียนเหล่านี้ให้เหตุผลว่าที่สนใจอาชีพต่าง ๆ นั้นก็เพราะเป็นอาชีพที่เปิดโอกาสให้ช่วยเหลือผู้อื่น เพราะเป็นอาชีพที่ตนเองชอบ หรือเป็นอาชีพที่มีรายได้ มีโอกาสก้าวหน้า เป็นอาชีพที่ประเทศชาติต้องการ เป็นอาชีพที่ช่วยพัฒนาประเทศ บางคนก็ให้เหตุผลว่าเลือกเพราะบิดามารดาต้องการให้ประกอบหรือเพราะมีญาติพี่น้องที่ประสบความสำเร็จในอาชีพนั้น ๆ

ในปี พ.ศ. 2505 น.ส. ทศนีย์ สุขทวี¹⁷ ได้ทำการศึกษาทัศนคติและความสนใจ

¹⁶เพียงใจ พึ่งพระเกียรติ "การสำรวจความสนใจของนักเรียนในชั้นมัธยมปลาย" วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2500 (พิมพ์ที่ค)

¹⁷ทศนีย์ สุขทวี "ทัศนคติและความสนใจของนักศึกษาที่มีต่ออาชีพ" วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2510 (พิมพ์ที่ค)

ใจในอาชีพของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นักศึกษาเตรียมแพทย์ และเตรียมแพทย์ เชียงใหม่ ในมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ ปรากฏว่า นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่เลือกอาชีพเอง ในขณะที่นักศึกษาแพทย์ส่วนมากตอบว่า การตัดสินใจเลือกอาชีพนั้นบิดามารดาสนับสนุนแนะนำหรือเลือกให้ นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเลือกอาชีพที่มั่นคงเป็นอันดับหนึ่ง ส่วนนักศึกษาเตรียมแพทย์เลือกอาชีพที่ทำประโยชน์แก่อนุชนเป็นอันดับแรก อย่างไรก็ตาม ทั้งนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและนักศึกษาเตรียมแพทย์ต่างก็พอใจที่จะเลือกอาชีพที่มีความมั่นคงแม้ว่าจะมีรายได้ต่ำมากกว่าที่จะเลือกอาชีพที่มีรายได้ดีแต่ขาดความมั่นคง มีนิสิตนักศึกษาจำนวนน้อยที่เลือกอาชีพที่เปิดโอกาสให้ได้ใช้ความสามารถพิเศษ หรือที่เปิดโอกาสให้ได้ฝึกความเป็นผู้นำ

นอกจากนั้น ในปี พ.ศ. 2510 น.ส. ยุพรรณี สุขสมิติ¹⁸ ก็ได้ทำการสำรวจค่านิยมในทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดพระนคร-ธนบุรี ได้ผลว่าการให้ระดับความสำคัญแก่ค่านิยมอาชีพต่าง ๆ นั้น มีความแตกต่างกันระหว่างนักเรียนชายและนักเรียนหญิง ค่านิยมที่ว่าเป็นอาชีพที่มีผู้บังคับบัญชาเป็นนักบริหารที่ดี เป็นอาชีพสุจริต เป็นอาชีพที่ความสบายใจและมีความอิสระในการทำงานนั้นมีความสัมพันธ์กับระดับสติปัญญาของนักเรียน ส่วนค่านิยมที่เปิดโอกาสให้ช่วยเหลือผู้อื่น ที่เปิดโอกาสให้ได้ศึกษาต่อและที่มีความอิสระในการทำงานมีความสัมพันธ์กับระดับอาชีพของบิดามารดานักเรียน และข้อที่น่าสังเกตก็คือ การให้ระดับความสำคัญแก่ค่านิยมทางอาชีพของนักเรียนมีความสอดคล้องกับค่านิยมที่บิดามารดาของนักเรียนยึดถือ

ดังที่กล่าวมาแล้วว่า มนุษย์เราเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญต่อสภาวะทางเศรษฐกิจของแต่ละประเทศ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับประเทศที่กำลังอยู่ในระหว่างพัฒนากำลังคน จะเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่จะช่วยให้ประเทศนั้น ๆ บรรลุถึงเป้าหมายทางเศรษฐกิจที่ไต่ตั้ง

---

¹⁸ ยุพรรณี สุขสมิติ "ค่านิยมทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดพระนครธนบุรี" วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2510 (พิมพ์ดีด)

ไว้ได้ ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่กำลังทำการพัฒนาทั้งทางด้านสังคมและทางด้านเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว จึงมีความจำเป็นที่จะต้องใช้คนที่มีความรู้ความสามารถในระดับต่าง ๆ เป็นกำลังในการพาประเทศไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ รัฐบาลไทยก็ตระหนักถึงความสำคัญของกำลังคนในการพัฒนาประเทศ ดังจะเห็นได้จากกรวางแผนพัฒนากำลังคน และการพยายามจกการศึกษาให้สอดคล้องกัน เพื่อว่าเมื่อนักเรียนสำเร็จการศึกษาแล้วจะได้เลือกประกอบอาชีพต่าง ๆ ที่ประเทศต้องการ เรื่องดังกล่าวนี้เป็นเรื่อง ที่ควรแก่การติดตามผลหรือทำการศึกษาวิจัยว่า การลงทุนทางการศึกษาที่ได้จัดทำลงไปนั้นจะให้ผลตอบแทนความต้องการในการพัฒนาประเทศเพียงไร

ผู้วิจัยมีความสนใจในการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 กวดยสาเหตุ 2 ประการคือ

ประการแรก แม้ว่าเคยมีผู้สนใจได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับขบวนการเลือกอาชีพของนักเรียนในประเทศไทยมาแล้วก็ตาม แต่มักจะเป็นการวิจัยที่ทำกับนักเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หรือไม่กี่เป็นการศึกษากับนิสิตนักศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย ซึ่งเมื่อพิจารณาตามอายุแล้ว จะเห็นว่า นักเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ส่วนใหญ่ยังอยู่ในระยะที่ทำการเลือกอาชีพแบบลองเลือก¹⁹ ส่วนนิสิตนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยนั้น ก็อาจถือได้ว่าไถ่ผ่านการตัดสินใจเลือกอาชีพไปแล้ว สำหรับนักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ในปีสุดท้ายของชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยเฉลี่ยแล้วจะมีอายุในระหว่าง 17-18 ปี ซึ่งเป็นระยะเวลาที่เริ่มทำการเลือกอาชีพแบบความเป็นจริง²⁰

ประการที่สอง นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 ส่วนใหญ่มุ่งเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยและการศึกษาในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปกร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยทับแก้ว หรือมหาวิทยาลัยสงขลลา

¹⁹Jersield, loc. cit.

²⁰Ibid.

นักวิทย์ นอกเหนือจากคณะศิลปศาสตร์และคณะอักษรศาสตร์แล้ว ล้วนเป็นการศึกษาที่มุ่งฝึกอาชีพเฉพาะอย่างทั้งสิ้น ดังนั้น นักเรียนแต่ละคนจึงต้องตัดสินใจเลือกเข้าเรียนในคณะวิชาที่ตนคิดว่ามีความสามารถและความสนใจที่จะเรียนได้ ซึ่งอาจถือว่าเป็นก้าวแรกในการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนแต่ละคน

การที่ผู้วิจัยเลือกศึกษากับนักเรียนเฉพาะที่อยู่ในภาคกลาง ก็เพราะว่าภาคกลางเป็นภาคที่ถือว่าเป็นศูนย์กลางทั้งในด้านการบริหารประเทศ การศึกษา ตลอดจนการดำเนินธุรกิจและการค้าขาย นอกจากนี้ภาคกลางยังเป็นภาคที่มีประชากรและนักเรียนกำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เป็นจำนวนมากที่สุด กับทั้งมีการประกอบอาชีพต่าง ๆ กันหลายแขนง จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจว่านักเรียนที่มีโอกาสได้ทราบถึงการประกอบอาชีพแขนงต่าง ๆ นั้นจะทำการตัดสินใจเลือกอาชีพอย่างไร

ปัญหา

การวิจัยนี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งของโครงการศึกษาถึงตัวประกอบต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในประเทศไทย ซึ่งเป็นโครงการร่วมกัน โดยมี น.ส. วารุณี อัสธีรวัฒน์ เป็นผู้ทำการศึกษากับนักเรียนในภาคเหนือ น.ส.ธิตารัตน์ บุญนุช เป็นผู้ทำการศึกษากับนักเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ น.ส.ฉลวย กิรติรักษกุล เป็นผู้ทำการศึกษากับนักเรียนในภาคใต้ และผู้วิจัยเป็นผู้ทำการศึกษากับนักเรียนในภาคกลาง ตัวประกอบที่ทำการศึกษามีทั้งหมด 7 ตัว ดังต่อไปนี้ คือ

1. คุณประโยชน์ของอาชีพ (Usefulness)
2. คุณค่าทางเศรษฐกิจ (Economic Value)
3. คุณค่าทางสังคม (Social Value)
4. ความสามารถในการศึกษาเล่าเรียน (Academic Ability)
5. ความมุ่งหวังของครอบครัว (Family Expectation)
6. โอกาสก้าวหน้าในการทำงาน (Professional Growth)
7. การถือตนตามอย่างในทางอาชีพ (Occupational Identification)

ความมุ่งหมายเฉพาะ

ความมุ่งหมายเฉพาะของการวิจัยนี้ ก็เพื่อที่จะศึกษาเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในภาคกลางของประเทศไทยว่า

1. นักเรียนทั้งหมดจะให้ความสำคัญแก่ตัวประกอบ ในการเลือกอาชีพทั้ง 7 ตัวแตกต่างกันหรือไม่
2. นักเรียนที่เลือกอาชีพต่างกันจะให้ความสำคัญแก่ตัวประกอบในการเลือกอาชีพทั้ง 7 ตัวแตกต่างกันหรือไม่
3. นักเรียนชายและนักเรียนหญิงจะให้ความสำคัญแก่ตัวประกอบในการเลือกอาชีพทั้ง 7 ตัวแตกต่างกันหรือไม่
4. นักเรียนในจังหวัดพระนคร ธนบุรี และนักเรียนที่อยู่ในจังหวัดอื่น ๆ ในภาคกลางจะให้ความสำคัญแก่ตัวประกอบในการเลือกอาชีพแตกต่างกันหรือไม่

ดังนั้น ตัวแปรสำหรับการวิจัยนี้จึงได้แก่

Dependent Variables คือการจัดลำดับความสำคัญให้แก่ตัวประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพ

Independent Variables คืออาชีพที่นักเรียนเลือก เพศ และภูมิลำเนาของนักเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบ Survey ที่ศึกษาจากนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ทั้งแผนกวิทยาศาสตร์ แผนกศิลปะ และแผนกทั่วไป ในปีการศึกษา 2511 เป็นจำนวน 820 คน จากโรงเรียนรัฐบาล 13 โรงเรียน และโรงเรียนราษฎร์ 8

โรงเรียนในภาคกลางของประเทศไทย ดังมีรายนามต่อไปนี้

1. โรงเรียนเฉลิมกาสนศึกษา	พระนครศรี
2. โรงเรียนเซนต์หลุยส์	ฉะเชิงเทรา
3. โรงเรียนครุฑนาราชบุรี	ราชบุรี
4. โรงเรียนศักดิ์ศรี	ฉะเชิงเทรา
5. โรงเรียนนาครดำสงเคราะห์	นครนายก
6. โรงเรียนนายกัฒนากร	นครนายก
7. โรงเรียนเบญจมราชรังสฤษฎิ์	ฉะเชิงเทรา
8. โรงเรียนเบญจมราชูทิศ	ราชบุรี
9. โรงเรียนมาแตร์เดอีวิทยาลัย	พระนครศรี
10. โรงเรียนราชโบริกานุเคราะห์	ราชบุรี
11. โรงเรียนโรจน์เสรีอนุสรณ์	พระนครศรี
12. โรงเรียนวัดราชาธิวาส	พระนครศรี
13. โรงเรียนศรีนครนายก	นครนายก
14. โรงเรียนสตรีวัดมหาพฤฒาราม	พระนครศรี
15. โรงเรียนสตรีวัดอัมพรสวรรค์	พระนครศรี
16. โรงเรียนสมาคมโรงเรียนราษฎร์	พระนครศรี
17. โรงเรียนสระบุรี	สระบุรี
18. โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย	พระนครศรี
19. โรงเรียนสหายหญิง	สระบุรี
20. โรงเรียนอัมพรไพศาล	พระนครศรี
21. โรงเรียนนิสิตาวิทยาลัย	พระนครศรี

คำจำกัดความ

นักเรียนในภาคกลาง หมายถึงนักเรียนที่ในระหว่างปีการศึกษา 2511 ใ้ศึกษา อยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ทั้งในแผนกวิทยาศาสตร์ แผนกศิลปะ และแผนกทั่วไปของ โรงเรียนต่าง ๆ ในจังหวัด พระนคร ชนบุรี นนทบุรี ปทุมธานี สิงห์บุรี ลพบุรี อุทัยธานี อ่างทอง สระบุรี ชัยนาท อุทัยธานี จันทบุรี ระยอง ตราด นครนายก ปราจีนบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี สมุทรปราการ กาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี ราชบุรี นครปฐม สุพรรณบุรี สมุทรสงคราม และสมุทรสาคร ซึ่งประกอบกันเป็นภาคกลางของ ประเทศไทย

นักเรียนต่างจังหวัด หมายถึงนักเรียนที่ศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ทั้งแผนก วิทยาศาสตร์ แผนกศิลปะ และแผนกทั่วไปของโรงเรียนในจังหวัดต่าง ๆ ในภาคกลาง ของประเทศไทย นอกเหนือจากจังหวัดพระนครและชนบุรี ในระหว่างปีการศึกษา 2511

นักเรียนในพระนคร ชนบุรี หมายถึงนักเรียนที่ศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ทั้งแผนกวิทยาศาสตร์ แผนกศิลปะ และแผนกทั่วไปของโรงเรียนต่าง ๆ ในจังหวัดพระนคร และชนบุรี ในระหว่างปีการศึกษา 2511

คุณประโยชน์ของอาชีพ (Usefulness) หมายถึงกิจกรรมที่ดำเนินในอาชีพนั้น ให้ประโยชน์หรือให้บริการต่อส่วนรวม หรือเป็นที่ต้องการของประเทศชาติมากกว่าอาชีพอื่น ๆ

คุณค่าทางเศรษฐกิจ (Economic Value) หมายถึงผลอันเกิดจากการประกอบ อาชีพที่มีต่อเศรษฐกิจของแต่ละบุคคล หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ รายได้หรือระดับเงินเดือน

คุณค่าทางสังคม (Social Value) หมายถึงเกียรติยศ ชื่อเสียง และการ ได้รับความยกย่องนับถือในสังคม

ความสามารถในการศึกษาเล่าเรียน (Academic Ability) หมายถึงระดับ สติปัญญาที่นักเรียนประเมินผลให้แก่ตัวเอง และยังหมายรวมทั้งระดับคะแนนสอบได้ชั้นมัธยม ศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ของนักเรียน

โอกาสก้าวหน้าในการงาน (Professional Growth) หมายถึงแนวทางที่ จะขยายกิจการให้ก้าวหน้าหรือโอกาสที่ได้เลื่อนตำแหน่งการงานสูงขึ้นไปเรื่อย ๆ โดยไม่มี ขอบเขต

ความมุ่งหวังของครอบครัว (Family Expectation) หมายถึงความต้องการของบิดามารดาหรือญาติพี่น้องที่มีผลต่อการเลือกอาชีพ

การถือตนตามอย่างในทางอาชีพ (Occupational Identification) หมายถึงการยอมรับและเอาอย่างอาชีพของบุคคลที่นักเรียนรักใคร่นับถือหรือยกย่องโดยความสมัครใจ

ขอตกลงเบื้องต้น

ในการวิจัยครั้งนี้ มีข้อตกลงเบื้องต้นทั้งหมด 5 ข้อ ดังนี้คือ

1. คะแนนสอบไล่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นคะแนนที่เชื่อถือได้ เพราะเป็นคะแนนที่โรงเรียนต่างๆ ใช้เป็นเกณฑ์ในการคัดเลือกนักเรียนเข้าเรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-5 ในโรงเรียนนั้นๆ
2. คะแนนสอบไล่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ของนักเรียนในแต่ละโรงเรียนได้มาตรฐานและใช้เป็นเครื่องวัดระดับความสามารถในการเรียนของนักเรียนแต่ละคนได้
3. สภาวะทางเศรษฐกิจของครอบครัวของนักเรียนแต่ละคนวัดจากรายได้ต่อเดือนของบิดามารดาของนักเรียน
4. นักเรียนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดอื่นๆ นอกเหนือจากจังหวัดพระนครและธนบุรี แม้จะไม่ได้อยู่ในจังหวัด 4 จังหวัดที่ผู้วิจัยสุ่มให้เป็นตัวแทนกลุ่ม แต่หากอยู่ในภูมิภาคเดียวกัน ก็ให้ถือว่าเป็นนักเรียนต่างจังหวัดด้วย

005841

สมมติฐานในการวิจัย

สมมติฐานที่ตั้งขึ้นสำหรับการวิจัยครั้งนี้มี 3 ประการ ดังนี้คือ

1. นักเรียนที่เลือกอาชีพต่างกันจะจัดลำดับความสำคัญให้แก่ตัวประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพแตกต่างกัน
2. นักเรียนชายและนักเรียนหญิงจะจัดลำดับความสำคัญให้แก่ตัวประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพแตกต่างกัน

4. นักเรียนในพระนครบุรีและนักเรียนต่างจังหวัดจะจัดลำดับความสำคัญ
ไว้แก่ตัวประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพแตกต่างกัน